

EKONOMİK GELİŞMELER

Mayıs - 2009

AR-GE MÜDÜRLÜĞÜ

İÇİNDEKİLER	1
GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA (GSYH)	2
İSTİHDAM	2
İSTİHDAMIN YAPISI	2
İŞSİZLİK	3
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI	3
İŞGÜCÜ DIŞINDA OLANLAR	4
İŞGÜCÜ HAREKETLERİ	4
YAPTIĞI İŞTEN DOLAYI SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞUNA KAYITLI OLMAYANLAR	4
İTHALAT – İHRACAT VE DIŞ TİCARET AÇIĞI	5
TURİZM GELİRİ ve GİDERİ	6
TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (TÜFE)	7
ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ (ÜFE)	7
DÖVİZ KURLARI	8

GRAFİKLER

Grafik 1 : Dış Ticaret Grafiği	5
---	---

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)

- ❖ 2008 yılı dördüncü döneme ilişkin hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla değeri bir önceki yıla göre sabit fiyatlarla % 6.2 azalış göstermiştir.
- ❖ Üretim yöntemi ile hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla tahmininde, 2008 yılı dördüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %5.7'lik artışla 232 149 Milyon YTL olmuştur.
- ❖ 2008 yılının dördüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla % 6.2'lik azalışla 24 448 Milyon YTL olmuştur.
- ❖ 2008 yılı gayri safi yurtiçi hasıla değeri cari fiyatlarla %12.7'lik artışla 950 144 Milyon YTL, sabit fiyatlarla % 1.1'lik artışla 102 328 Milyon YTL olmuştur.
- ❖ 2008 yılında kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla değeri cari fiyatlarla 13 367 YTL, ABD doları cinsinden 10 436 Dolar olarak hesaplanmıştır.

İstihdam

- ❖ Tarım dışı istihdam 291 bin kişi azalmıştır.
- ❖ 2009 yılı Şubat döneminde Türkiye'de kurumsal olmayan nüfus bir önceki yılın aynı dönemine göre 820 bin kişilik bir artış ile 70 milyon 236 bin kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 860 bin kişi artarak 51 milyon 360 bin kişiye ulaşmıştır.
- ❖ 2009 yılı Şubat döneminde istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 85 bin kişi azalarak, 19 milyon 779 bin kişiye düşmüştür. Bu dönemde tarım sektöründe çalışan sayısı **206 bin kişi artarken**, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı ise **291 bin kişi azalmıştır**.

İstihdamın Yapısı

Bu dönemde istihdam edilenlerin;

- % 73,8'i erkek nüfustur.
- % 58,1'i lise altı eğitimlidir.
- % 60,2'si ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, % 28,2'si kendi hesabına ve işveren, % 11,6'sı ücretsiz aile işçisidir.
- % 57,9'u "1-9 kişi arası" çalışanı olan işyerlerinde çalışmaktadır.
- % 2,6'sının ek bir işi vardır.
- % 3,9'u mevcut işini değiştirmek veya mevcut işine ek olarak bir iş aramaktadır.
- Ücretli olarak çalışanların % 92,3'ü sürekli bir işte çalışmaktadır.

İşsizlik

- ❖ İşsizlik oranı % 16,1 iken, tarım dışı işsizlik oranı % 19,8'dir.
- ❖ Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 125 bin kişi artarak 3 milyon 802 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı ise 4,2 puanlık artış ile % 16,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 4,7 puanlık artışla % 18,1, kırsal yerlerde ise 3,4 puanlık artışla % 11,9 olmuştur.
- ❖ Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre 5,6 puanlık artışla % 19,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 5,7 puanlık artışla % 19, kadınlarda ise 5 puanlık artışla % 22,5 olmuştur.

Bu dönemdeki işsizlerin;

- % 74,5'i erkek nüfustur.
- % 62'si lise altı eğitimlidir.
- % 20,3'ü bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır.
- İşsizler sıklıkla (% 31,7) "eş-dost" vasıtasıyla iş aramaktadır.
- % 91'i (3 milyon 459 bin kişi) daha önce bir işte çalışmıştır.
- Daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin % 41,5'i "hizmetler", % 27,4'ü "sanayi", % 20,1'i "inşaat", % 8,7'si "tarım" sektöründe çalışmış, % 2,3'ü ise 8 yıldan önce işinden ayrılmıştır.
- İşsizlerin % 30,5'ini çalıştığı iş geçici olup işi sona erenler, % 24,9'unu işten çıkarılanlar, % 11,9'unu kendi isteğiyle işten ayrılanlar, % 9,5'ini işyerini kapatan/iflas edenler, % 7,1'ini ev işleriyle meşgul olanlar, % 6,4'ünü öğrenimine devam eden veya yeni mezun olanlar, % 9,7'sini diğer nedenler oluşturmaktadır.

İşgücüne Katılma Oranı

- ❖ Şubat 2009 döneminde işgücüne katılma oranı % 45,9'dur.
- ❖ 2009 yılı Şubat döneminde, Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, geçen yılın aynı dönemine göre 1,3 puanlık artışla % 45,9 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde işgücüne katılma oranı geçen yılın aynı dönemine göre 1 puanlık artışla % 69,1, kadınlarda ise 1,5 puanlık artışla % 23,5'tir. Kentsel yerlerde işgücüne katılma oranı 1,2 puanlık artışla % 44,9, kırsal yerlerde ise 1,4 puanlık artışla % 48,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. İşgücünün eğitim ve yaş dağılımları ise;
- Toplam işgücünün % 17,7'sini 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır.
- Lise altı eğitimlilerde işgücüne katılma oranı % 43,7 iken, yükseköğretim mezunlarında bu oran % 77,1'dir.
- Lise altı eğitimlilerde erkeklerin işgücüne katılma oranı % 67,7 iken, kadınlarda % 19'dur.

- Lise ve dengi okul mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 72,9 iken, kadınlarda % 33,1'dir.
- Yükseköğretim mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 82,5 iken, kadınlarda % 69,6'dır.

İşgücü Dışında Olanlar

- ❖ İşgücü dışında olanların % 46,8'i daha önce bir işte çalışmıştır.
- ❖ Şubat 2009 döneminde işgücü dışında olup, daha önce bir işte çalışanların % 21,8'i "tarım", % 11,9'u "sanayi", % 3,8'i "inşaat", % 19'u "hizmetler" sektöründe çalışmış, % 43,5'i ise 8 yıldan önce işten ayrılmıştır.
- ❖ Daha önce bir işte çalışıp, sözkonusu dönemde işgücü dışında olanların (12 milyon 996 bin kişi);
 - % 9,7'si emeklilik,
 - % 12,4'ü mevsim gereği,
 - % 7'si sağlık nedeniyle,
 - % 4,1'i eşinin isteği ve evlilik,
 - % 5'i işten çıkartılma/işyerinin kapanması,
 - % 3,2'si işinden memnun olmama,
 - % 15,1'i diğer nedenlerle en son çalıştıkları işten ayrılmışlardır.

İşgücü Hareketleri

- ❖ Şubat 2009 döneminde 1 milyon 183 bin kişi işe yeni başlamış veya iş değiştirmiş olup, bunun toplam istihdam içindeki oranı % 6'dır. İşe yeni başlayan veya iş değiştirenlerin % 32,9'u 25-34 yaş grubundadır.
- ❖ Bu dönemde işe başlayan veya iş değiştirenlerin % 22,6'sı "sanayi", % 42,9'u "hizmetler", % 22,6'sı "inşaat" sektöründe, % 11,9'u ise "tarım" sektöründe işe başlamıştır.
- ❖ Mevcut işsizlerin % 12'sini (457 bin kişi) bu dönemde işten ayrılanlar oluşturmaktadır.

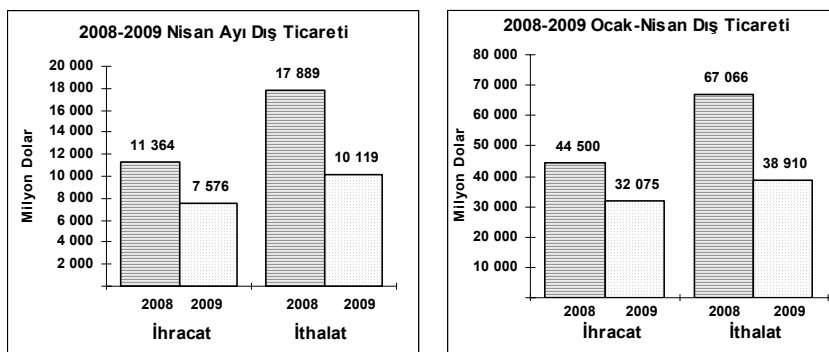
Yaptığı İşten Dolayı Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanlar

- ❖ Yaptığı işten ötürü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı, önceki yılın aynı dönemine göre 0,5 puanlık azalışla % 40,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre tarım sektöründe sosyal güvenlikten yoksun çalışanların oranı % 86,6'dan % 83,7'ye, tarım dışı sektörlerde % 29,2'den % 28,6'ya düşmüştür.

İthalat – İhracat ve Dış Ticaret Açığı

- ❖ Türkiye İstatistik Kurumu ve Gümrük Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; 2009 yılı Nisan ayında; 2008 yılının aynı ayına göre ihracat %33,3 azalarak 7 576 Milyon Dolar, ithalat %43,4 azalarak 10 119 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.
- ❖ Dış ticaret açığı %61 azalarak 6 525 Milyon Dolardan, 2 543 Milyon Dolara gerilemiştir.
- ❖ 2008 Nisan ayında %63,5 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2009 Nisan ayında %74,9'a yükselmiştir.
- ❖ **AB'ye ihracat %41,4 azalmıştır.**
- ❖ 2008 Nisan ayında %51,8 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı 2009 Nisan ayında %45,5'e gerilemiştir. AB'ye yapılan ihracat, 2008 yılının aynı ayına göre %41,4 azalarak 3 450 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.
- ❖ 2009 Nisan ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya olmuştur. Bu ülkeye yapılan ihracat 2008 Nisan ayına göre %39,1 azalarak 725 Milyon Dolar olurken, Almanya'yı sırasıyla Fransa (492 Milyon Dolar), Irak (448 Milyon Dolar) ve İtalya (411 Milyon Dolar) takip etmiştir. İthalatta ise Rusya Federasyonu ilk sırada yer almıştır. Bu ülkeden yapılan ithalat %59,1 azalarak 1 216 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'yı sırasıyla Almanya (970 Milyon Dolar), Çin (942 Milyon Dolar) ve İtalya (610 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ **İhracatta Kara Taşıtları ilk sırada yer almaktadır.**
- ❖ 2009 Nisan ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları (852 Milyon Dolar) olurken; bu fasılı, makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (664 Milyon Dolar), demir ve çelik (628 Milyon Dolar), örme giyim eşyaları (529 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ Nisan ayında; en yüksek ithalatı olan fasıl mineral yakıtlar, mineral yağlar (1 899 Milyon Dolar) olmuştur. Bu fasılı; makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (1 293 Milyon Dolar), elektrikli makina ve cihazlar (925 Milyon Dolar) ve demir-çelik (795 Milyon Dolar) izlemiştir.

Grafik 1. Dış Ticaret Grafiği

Turizm Geliri ve Gideri

- ❖ Turizm geliri geçen yılın aynı dönemine göre % 11,2 düşmüştür.
- ❖ Çıkış Yapan Ziyaretçiler Anketi sonuçlarına göre 2009 yılı I. Dönem Turizm Geliri, geçen yılın aynı dönemine göre % 11,2 oranında azalarak 2 466 573 727 \$ olmuştur. Bunun 1 790 860 681 \$'ı yabancı ziyaretçilerden, 675 713 046 \$'ı ise yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerimizden elde edilmiştir.
- ❖ Ziyaretçiler seyahatlerini kişisel olarak veya paket tur ile gerçekleştirmektedir. Turizm gelirinin 2 258 656 662 \$'ı kişisel, 207 917 065 \$'ı ise paket tur harcamalarından oluşmaktadır.
- ❖ Ocak, Şubat ve Mart aylarından oluşan I. Dönemde en yüksek turizm geliri 945 578 361 \$ ile Mart ayında gerçekleşmiştir. Ocak ayında 798 687 484 \$, Şubat ayında ise 722 307 882 \$ gelir elde edilmiştir. Ocak - Mart döneminde kişi başı ortalama harcama yabancılar da 608 \$, vatandaşlarda ise 975 \$'dır.
- ❖ Çıkış yapan ziyaretçi sayısı geçen yılın aynı dönemine göre %2,4 azalmıştır.
- ❖ Ocak, Şubat ve Mart aylarında toplam çıkış yapan ziyaretçi sayısı 3 636 464 kişidir. Bunun 2 943 175 kişisini yabancı ziyaretçi, 693 289 kişisini ise yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımız oluşturmaktadır. I. Dönemde en fazla ziyaretçi 1 426 537 kişi ile Mart ayında gerçekleşmiştir. Ocak ayında 1 151 951, Şubat ayında ise 1 057 976 kişi ülkemizi ziyaret etmiştir.
- ❖ Turizm gideri geçen yılın aynı dönemine göre % 11,3 artmıştır.
- ❖ Giriş Yapan Vatandaş Ziyaretçiler Anketi sonuçlarına göre 2009 yılı I. Dönem Turizm Gideri, geçen yılın aynı dönemine göre % 11,3 oranında artarak 896 610 492 \$ olmuştur. Bunun 851 050 373 \$'ı kişisel, 45 560 119 \$'ı ise paket tur harcamalardan oluşmuştur.
- ❖ I. Dönemde en yüksek turizm gideri 326 603 864 \$ ile Mart ayında gerçekleşirken, Şubat ayında 287 901 482 \$, Ocak ayında ise 282 105 147 \$ turizm gideri gerçekleşmiştir. Ocak - Mart döneminde kişi başı ortalama harcama 746 \$'dır.

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

- ❖ **TÜFE’de aylık değişim %0,64 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Mayıs ayında 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Endeksi’nde bir önceki aya göre %0,64, bir önceki yılın Aralık ayına göre %1,71, bir önceki yılın aynı ayına göre %5,24 ve on iki aylık ortalamalara göre %9,49 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Ana harcama grupları itibariyle bir ay önceye göre en yüksek artış %11,46 ile giyim ve ayakkabı grubunda gerçekleşmiştir.** Mayıs ayında endekste yer alan gruplardan ulaşırmada %0,79, eğitimde %0,70, lokanta ve otellerde %0,40, çeşitli mal ve hizmetlerde %0,35, gıda ve alkolsüz içeceklerde %0,19, sağlıkta %0,17, haberleşmede %0,17, alkollü içecekler ve tütünde %0,04 artış, ev eşyasında %-0,19, eğlence ve kültürde %-0,28, konutta %-1,91 düşüş gerçekleşmiştir.
- ❖ **Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE’de en yüksek artış %11,79 ile konut grubunda gerçekleşmiştir.** Çeşitli mal ve hizmetler (%10,79), lokanta ve oteller (%9,23), eğlence ve kültür (%7,64), gıda ve alkolsüz içecekler (%7,63) artışın yüksek olduğu diğer harcama gruplarıdır.

Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)

- ❖ **ÜFE’de aylık değişim %-0,05 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Mayıs ayında 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Endeksi’nde bir önceki aya göre %-0,05 düşüş, bir önceki yılın Aralık ayına göre %2,30 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %-2,46 düşüş ve on iki aylık ortalamalara göre %8,96 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Aylık değişim tarım sektöründe %3,70, sanayi sektöründe %-0,89 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ Tarım sektörü endeksinde, bir önceki yılın Aralık ayına göre %9,30 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %-1,62 düşüş ve on iki aylık ortalamalara göre %3,71 artış gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü endeksinde ise Aralık ayına göre %0,79 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %-2,61 düşüş ve on iki aylık ortalamalara göre %10,25 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış %4,09 ile giyim eşyası imalatı alt sektöründe gerçekleşmiştir.
- ❖ Sanayinin üç sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %0,37 artış, imalat sanayi sektöründe %-0,07, elektrik, gaz, su sektöründe %-10,10 düşüş gerçekleşmiştir.
- ❖ Bir önceki aya göre endekslerin en fazla artış gösterdiği alt sektörler, giyim eşyası imalatı (%4,09), kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı (%3,56), ham petrol ve doğalgaz çıkarımı (%2,59), mobilya imalatı (%1,00), gıda ürünleri ve içecek imalatı (%0,93) alt sektörleridir. Buna karşılık elektrik, gaz üretimi ve dağıtımı (%-11,51), elektrikli makine ve cihazları imalatı (%-4,89), metal eşya sanayi (%-4,42), iletişim teçhizatı (%-4,27), büro makineleri imalatı (%-2,84), metal cevheri (%-1,75), ana metal sanayi (%-1,70) bir ay önceye göre endekslerin en fazla gerilediği alt sektörler olmuştur.

01.05.2009 - 30.05.2009 TARİHLERİ ARASI DOLAR VE EURO DÖVİZ KURLARI

DOLAR MAYIS 2009			EURO MAYIS 2009		
TARİH	ALİŞ (YTL)	SATIŞ (YTL)	TARİH	ALİŞ (YTL)	SATIŞ (YTL)
30.05.2009	1.5300	1.5450	30.05.2009	2.1630	2.1870
29.05.2009	1.5360	1.5510	29.05.2009	2.1660	2.1880
28.05.2009	1.5550	1.5700	28.05.2009	2.1680	2.1900
27.05.2009	1.5520	1.5640	27.05.2009	2.1580	2.1780
26.05.2009	1.5450	1.5600	26.05.2009	2.1580	2.1800
25.05.2009	1.5320	1.5420	25.05.2009	2.1430	2.1580
23.05.2009	1.5360	1.5510	23.05.2009	2.1450	2.1700
22.05.2009	1.5320	1.5500	22.05.2009	2.1380	2.1630
21.05.2009	1.5330	1.5500	21.05.2009	2.1100	2.1330
20.05.2009	1.5220	1.5380	20.05.2009	2.0900	2.1150
19.05.2009	1.5320	1.5500	19.05.2009	2.0810	2.1050
18.05.2009	1.5480	1.5660	18.05.2009	2.0860	2.1100
16.05.2009	1.5580	1.5740	16.05.2009	2.1020	2.1250
15.05.2009	1.5560	1.5720	15.05.2009	2.1080	2.1310
14.05.2009	1.5610	1.5760	14.05.2009	2.1210	2.1430
13.05.2009	1.5580	1.5760	13.05.2009	2.1200	2.1470
12.05.2009	1.5560	1.5720	12.05.2009	2.1200	2.1450
11.05.2009	1.5480	1.5650	11.05.2009	2.1060	2.1310
09.05.2009	1.5350	1.5520	09.05.2009	2.0870	2.1080
08.05.2009	1.5480	1.5630	08.05.2009	2.0850	2.1060
07.05.2009	1.5500	1.5670	07.05.2009	2.0760	2.1000
06.05.2009	1.5640	1.5800	06.05.2009	2.0780	2.1020
05.05.2009	1.5640	1.5790	05.05.2009	2.0850	2.1080
04.05.2009	1.5650	1.5850	04.05.2009	2.0870	2.1090
02.05.2009	1.5840	1.6020	02.05.2009	2.1000	2.1250
01.05.2009	1.5850	1.6030	01.05.2009	2.1020	2.1270